

Archeologienota
Vosselare (Nevele) – Meirstraat 20-22

Natasja Reyns en Ruth Ferket

Temse
2018

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reynolds en Ruth Ferket

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2018/12.807/105

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	9
2.3	Onderzoeksopdracht	9
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	9
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	10
2.3.3	Werkwijze	12
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	20
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	23
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	29
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	29
3	Samenvatting.....	31
4	Bibliografie	32
4.1	Publicaties	32
4.2	Websites	32
5	Bijlagen	33
5.1	Archeologische periodes	33

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2018I303

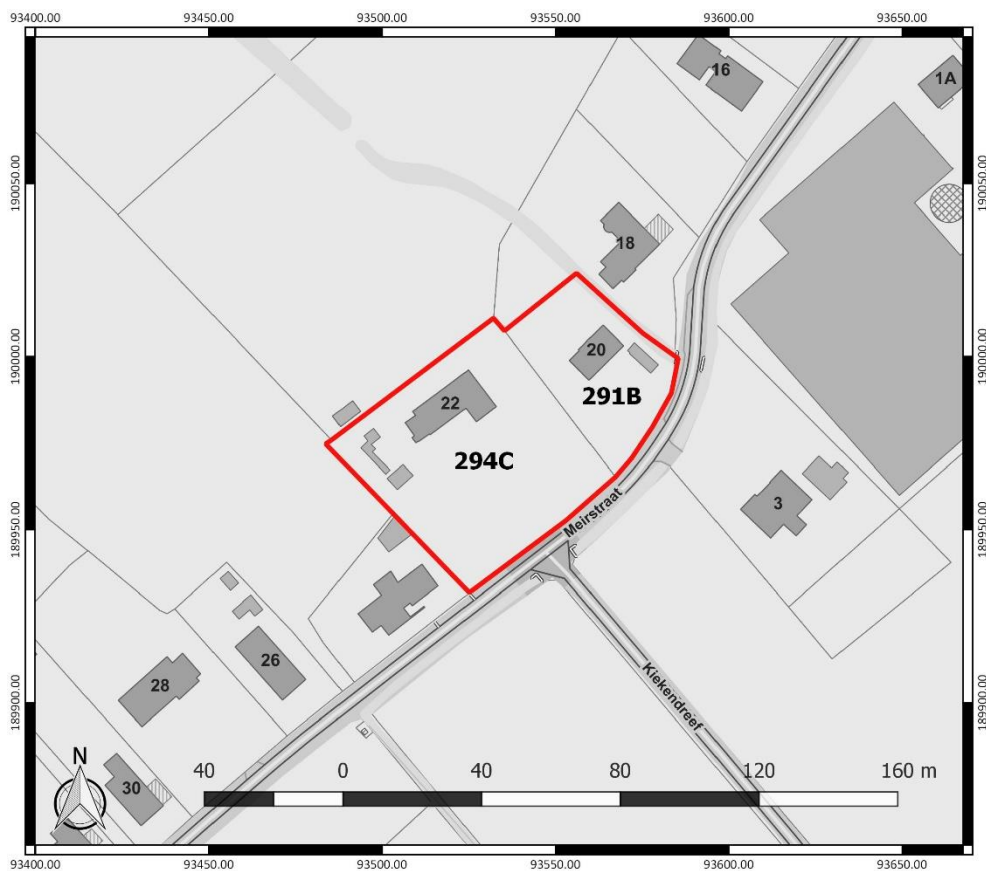
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Nevele, Vosselare, Meirstraat, Meirstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 93484, 189974
- 93558, 190025
- 93585, 189998
- 93525, 189932

Kadastraal plan:

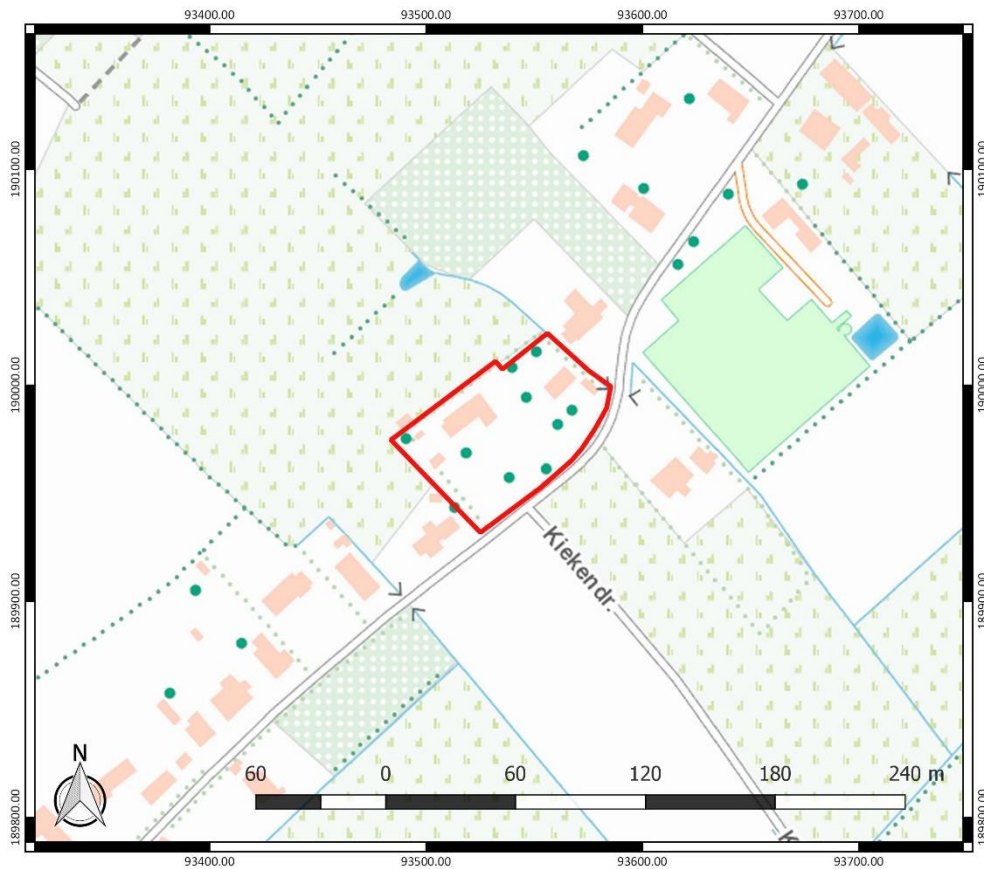

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Nevele, Afdeling 6, sectie A, nummers 291B en 294C

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4912 m²

Topografische kaart:

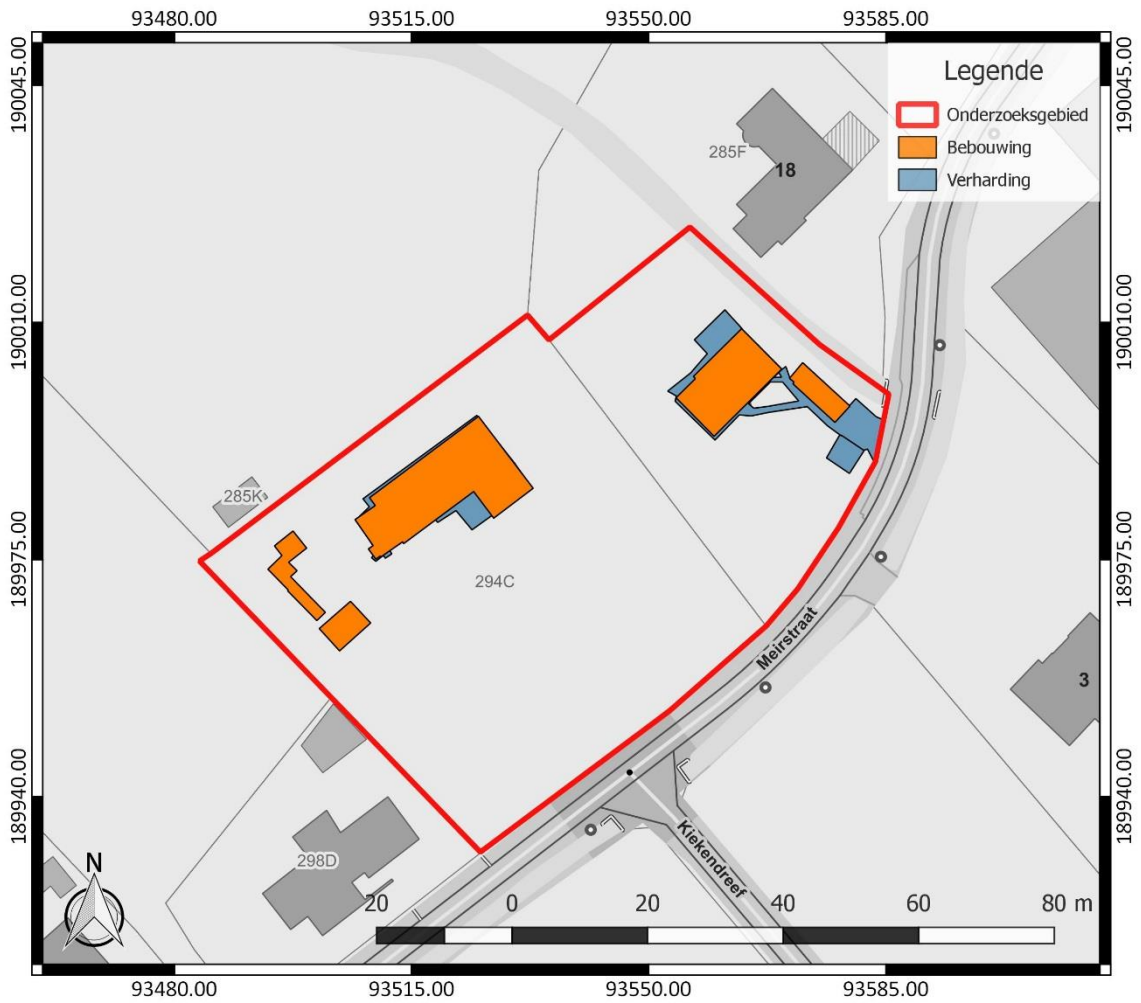

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

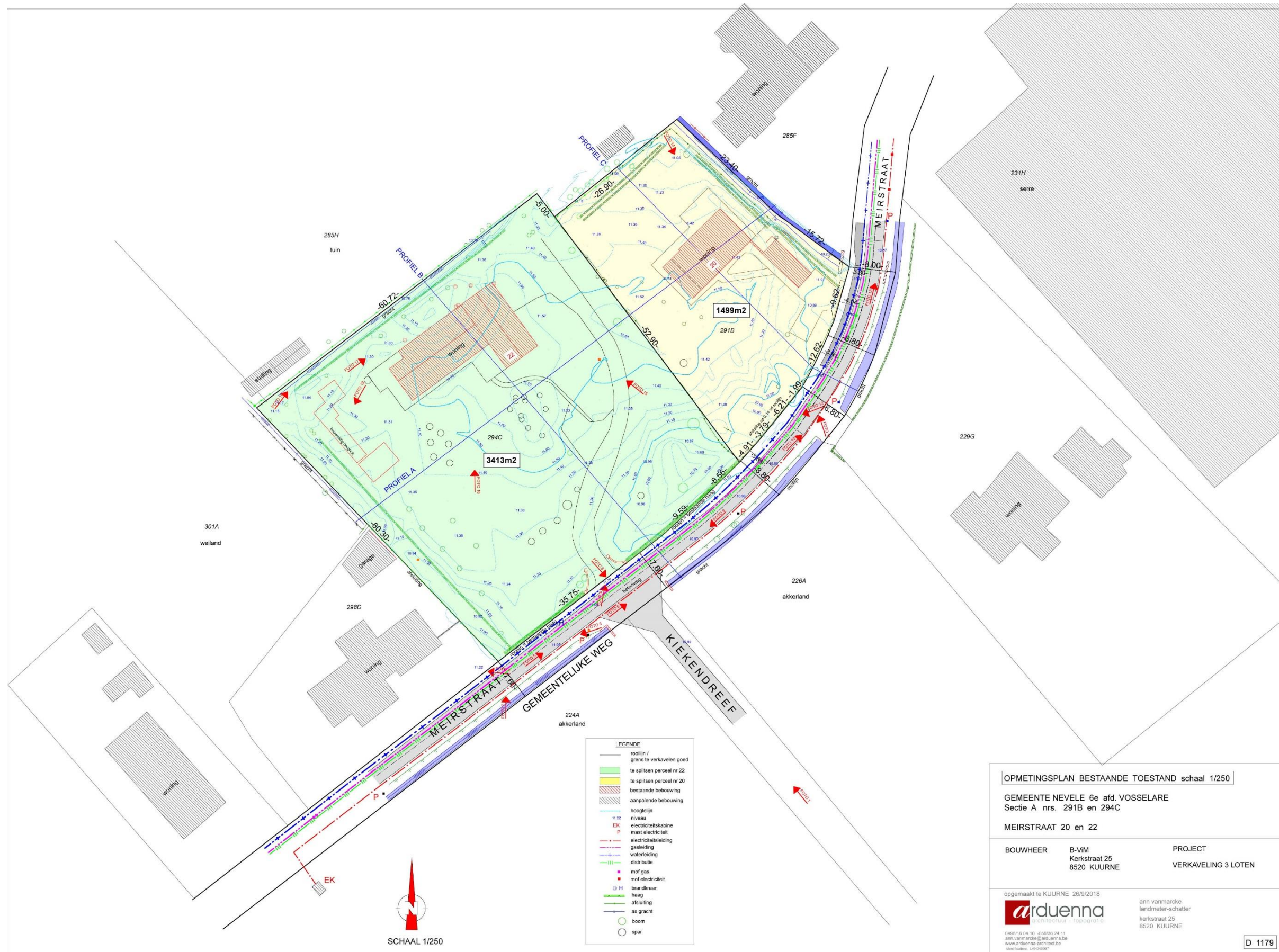
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 08/10/2018 – 15/10/2018

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: Er bevinden zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend.

Figuur 3: Verstoringskaart met aanduiding van de bestaande bebouwing (oranje) en verhardingen (blauw) binnen het onderzoeksgebied (rood). Onderkaart: GRB (www.geopunt.be)

Figuur 4: Plan bestaande toestand (Arduenna)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

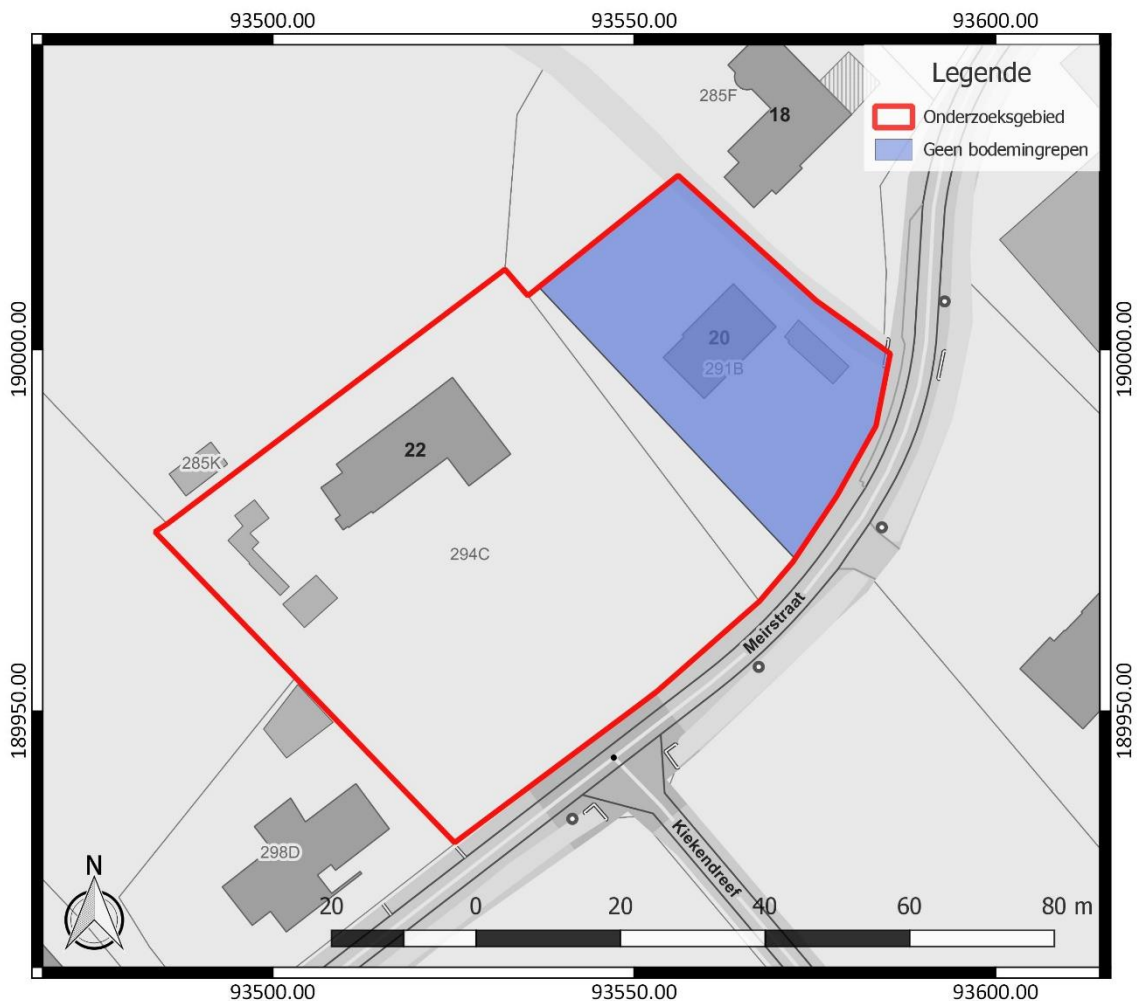
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: de woning met huisnummer 20 blijft behouden (Figuur 5). Ter hoogte van lot 3, waar huisnummer 20 zich bevindt, worden geen bodemingrepen voorzien in het kader van de vergunningsaanvraag. Het betreft een zone met een oppervlakte van ca. 1227 m².

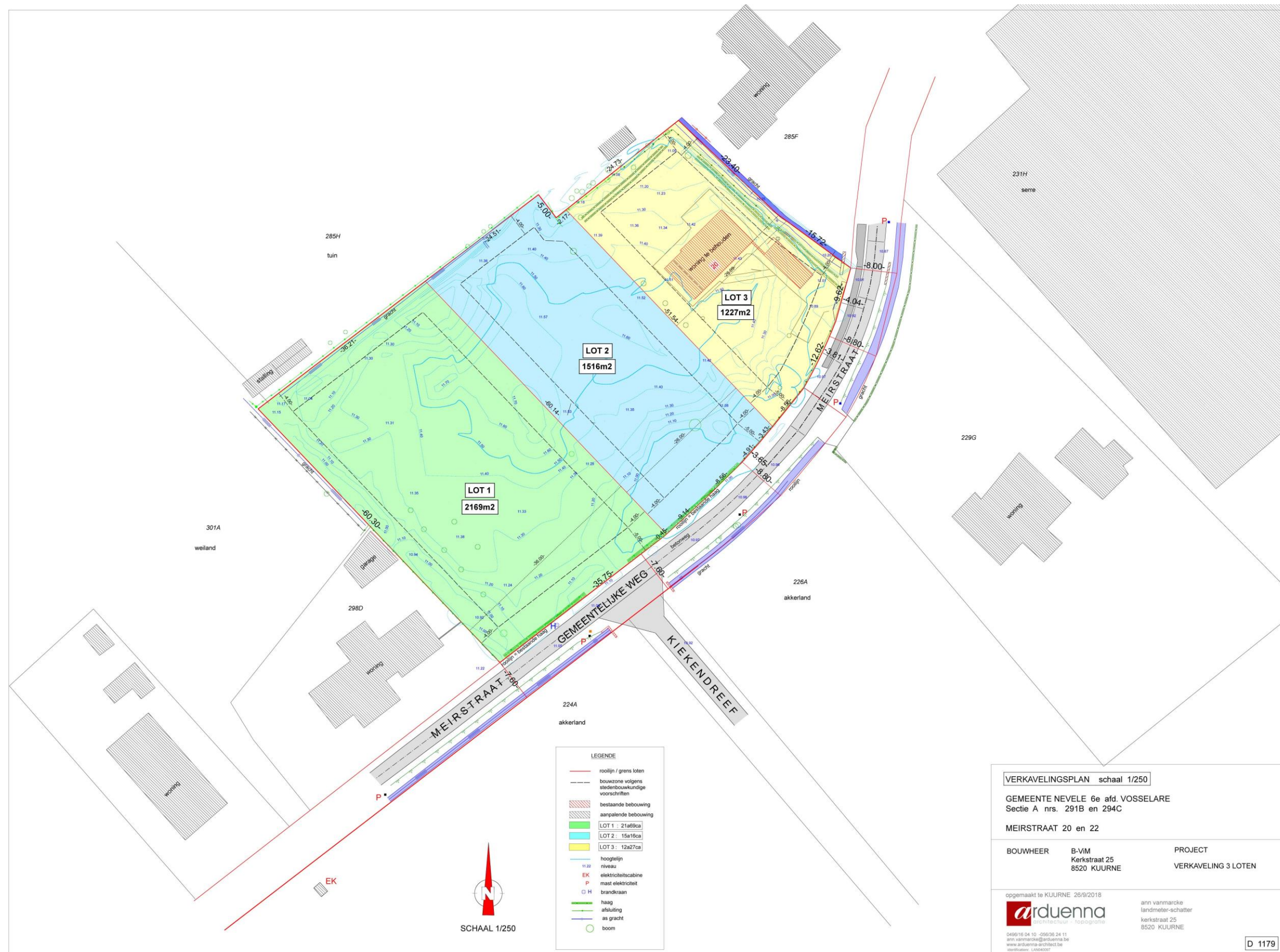

Figuur 5: Overzichtskartaal met aanduiding van de zone waar geen bodemingrepen gepland worden. Onderkaart: GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 3 loten voor eengezinswoningen (Figuur 6). In het kader van de verkaveling worden de bestaande woning (huisnummer 22) evenals de bijhorende stalling gesloopt. De woning met huisnummer 20 blijft behouden.

De aanleg van woningen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast.

Figuur 6: Ontwerpplan (Arduenna)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

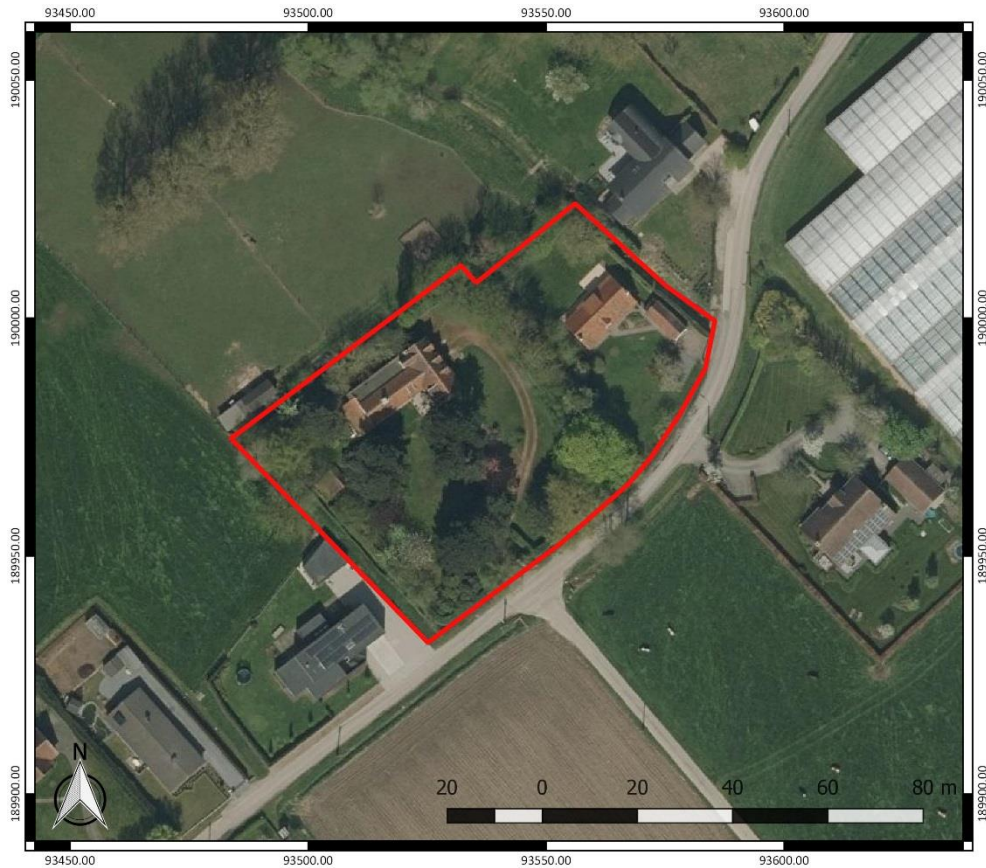
Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique (1842-1879) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

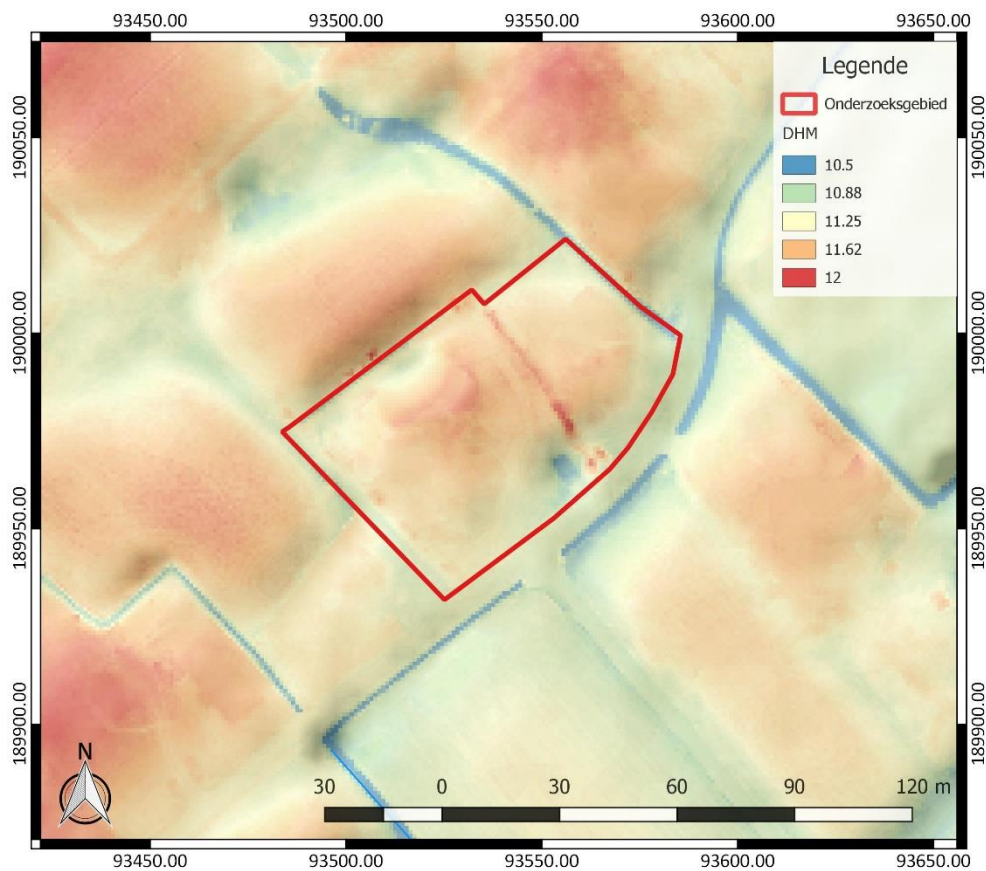
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

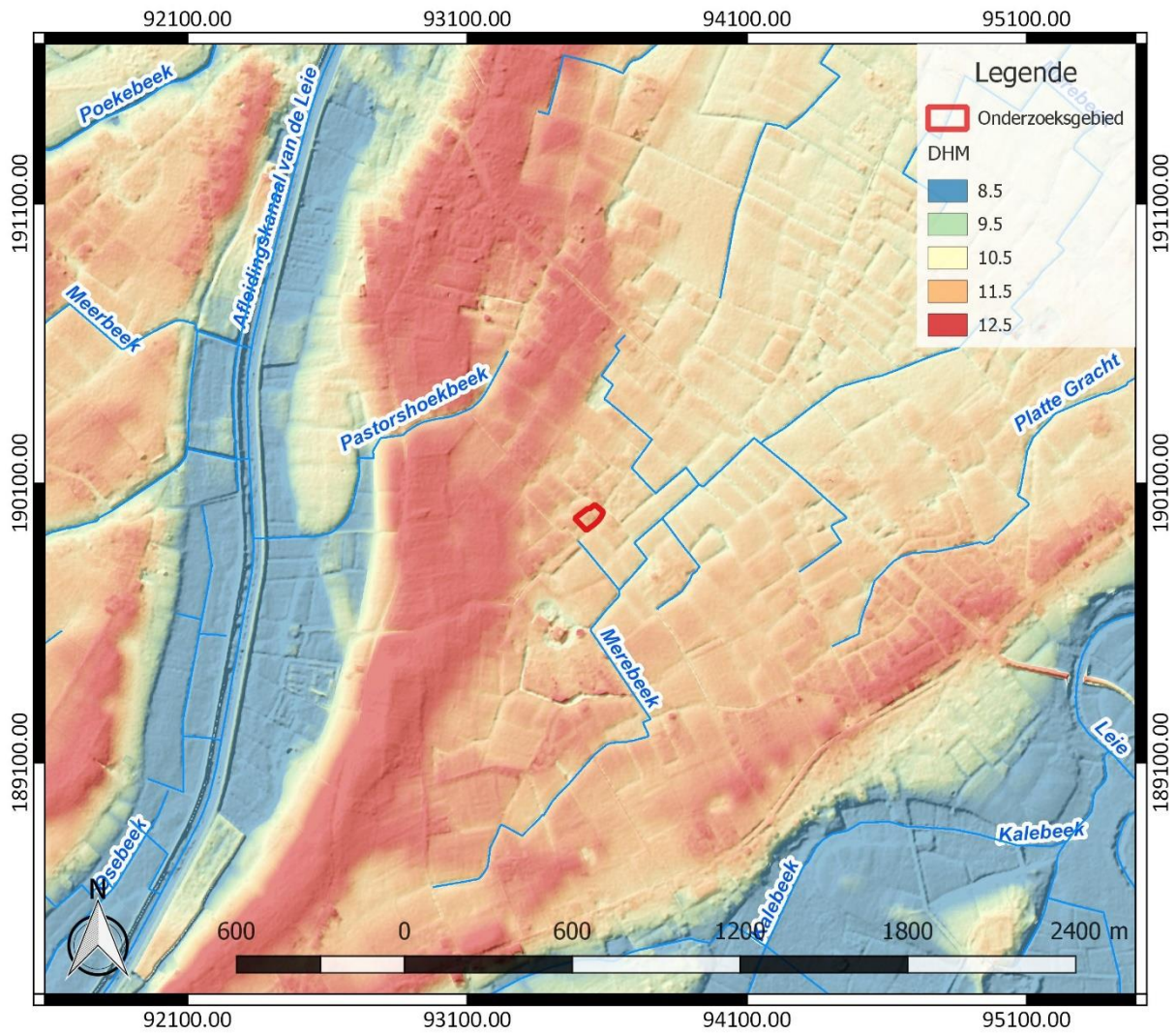
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van het centrum van Vosselare, tussen de Meirstraat in het zuidoosten, Ijsput in het noorden en de Lagestraat in het noordwesten (Figuur 7). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden met een landelijk karakter. Hydrografisch behoort het tot het bekken van de Gentse kanalen. Ten zuidoosten bevindt zich de Merebeek en ten noordwesten de Pastorshoekbeek. Op grotere afstand is het onderzoeksgebied gelegen tussen de Kalebeek en de Leie in het zuidoosten en het afleidingskanaal van de Leie in het noordwesten (Figuur 9).

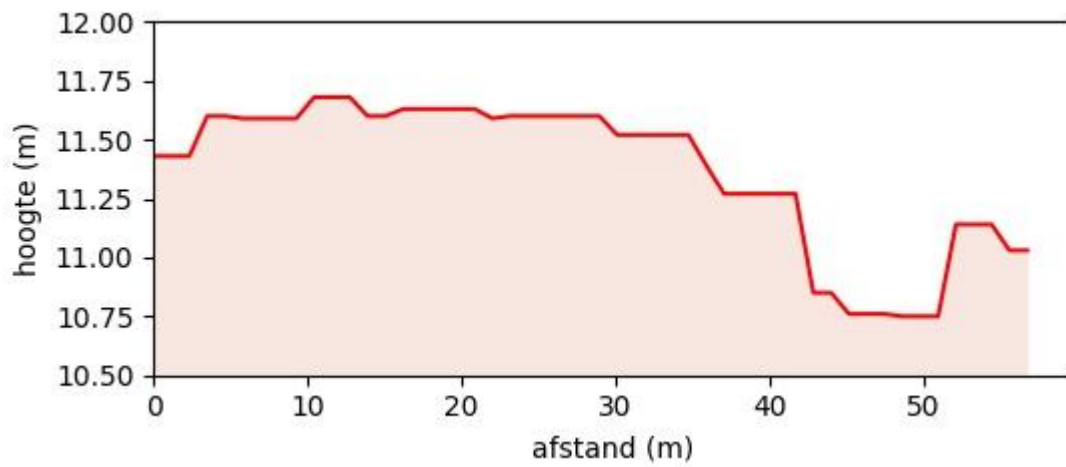
Figuur 7: Luchtfoto van 2017 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

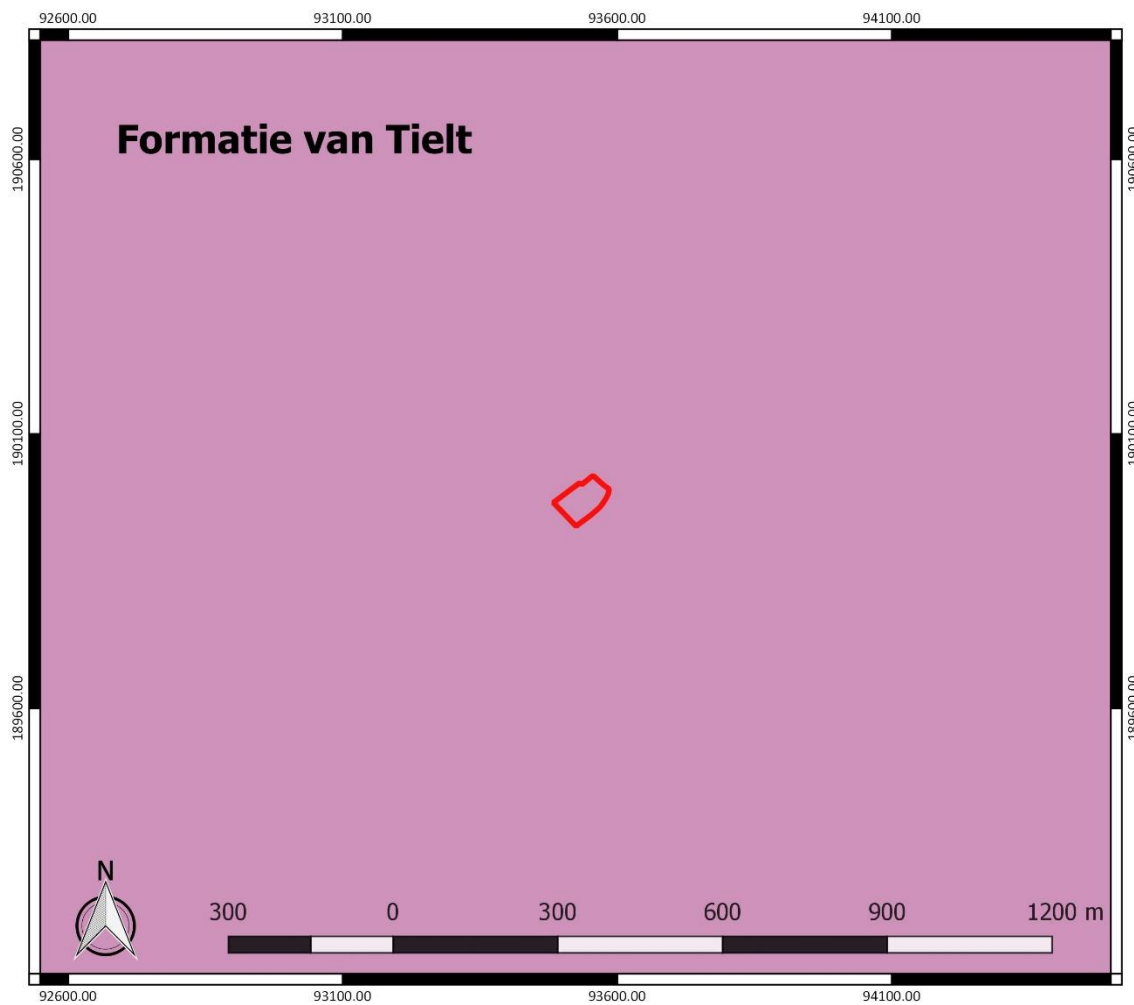

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost, centraal over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied is gesitueerd op een heuvelig interfluvium aan de westkant van het Leiedal. Het is een cuetalandschap dat door differentiële erosie aangepast is aan de lithostructuur van het tertiair substraat. De hoogte kan er boven 50 m TAW rijzen. Het landschap wordt er gekenmerkt door brede cuestaruggen en zuidwaarts geëxposeerde, steilere cuestafrenten, die elkaar opvolgen. Op de oostkant van het interfluvium zijn de geïnverseerde en versneden resten van het oorspronkelijke dalwandterras van het midden-pleistocene Leiedal te herkennen. Op de westflank van het Leiedal situeert zich een successie van zuidzuidwest-noordnoordoost opgelijnde, min of meer langwerpige heuvels.³ Het onderzoeksgebied bevindt zich ten westen van het Leiedal en net ten oosten van een zuidzuidwest-noordnoordoost georiënteerde heuvel (Figuur 8). Het terrein kent een hoogte van 10,7 tot 11,7 m TAW (Figuur 10).

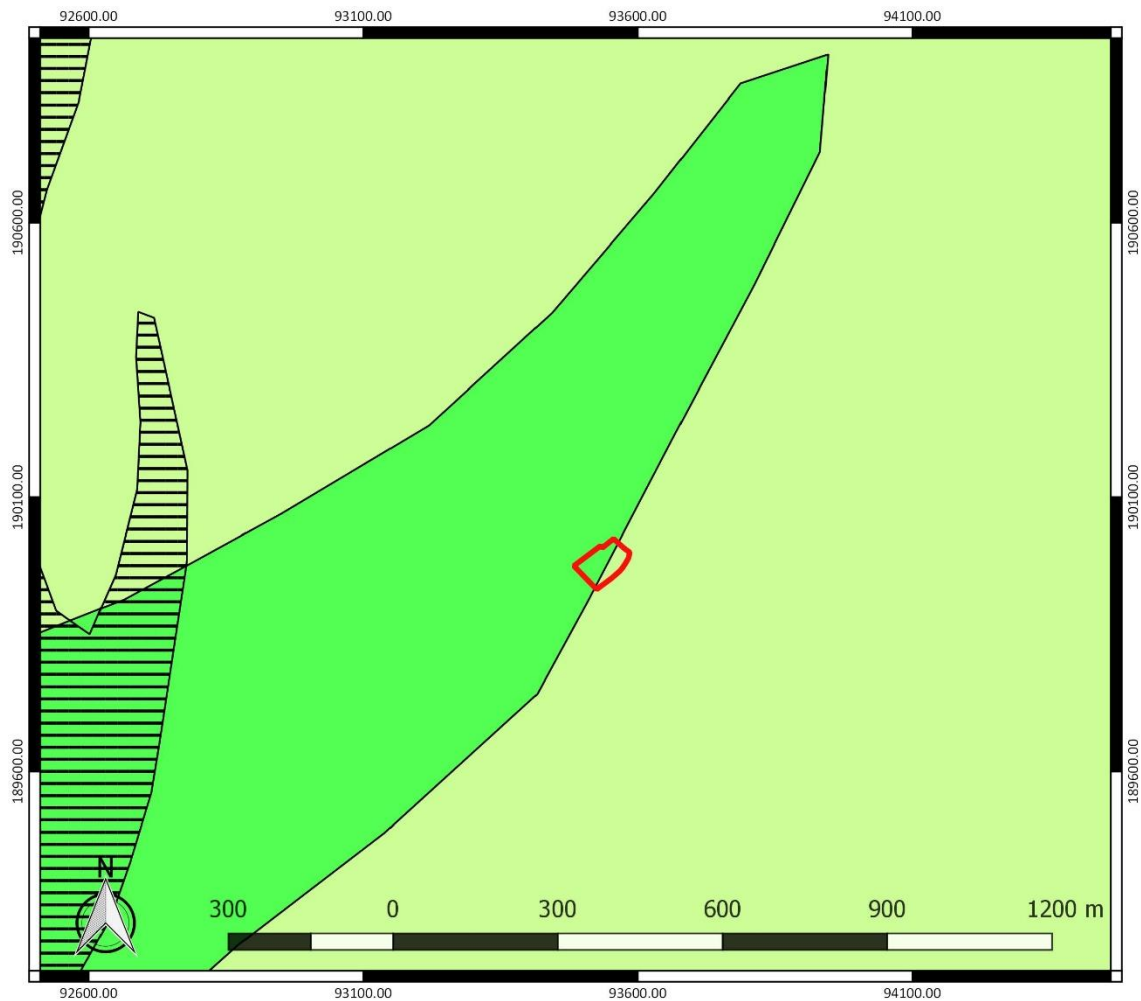

Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 11) bestaat uit de Formatie van Tielt. Deze wordt gekenmerkt door grijze tot groengrijze klei tot silt met dunne banken van zand en silt.⁴

³ De Moor *et al.* 1997, 8-12

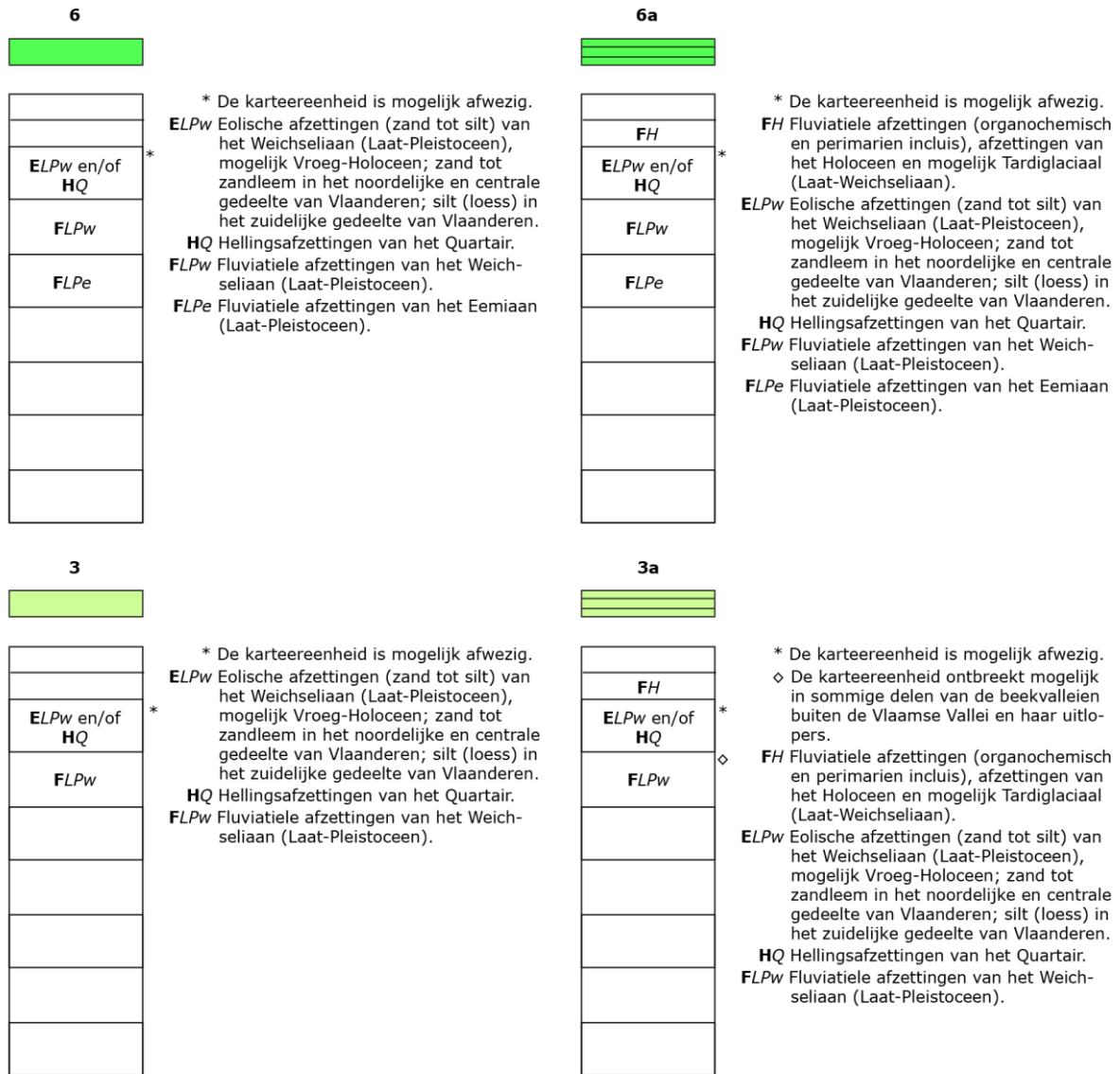
⁴ www.geopunt.be/kaart

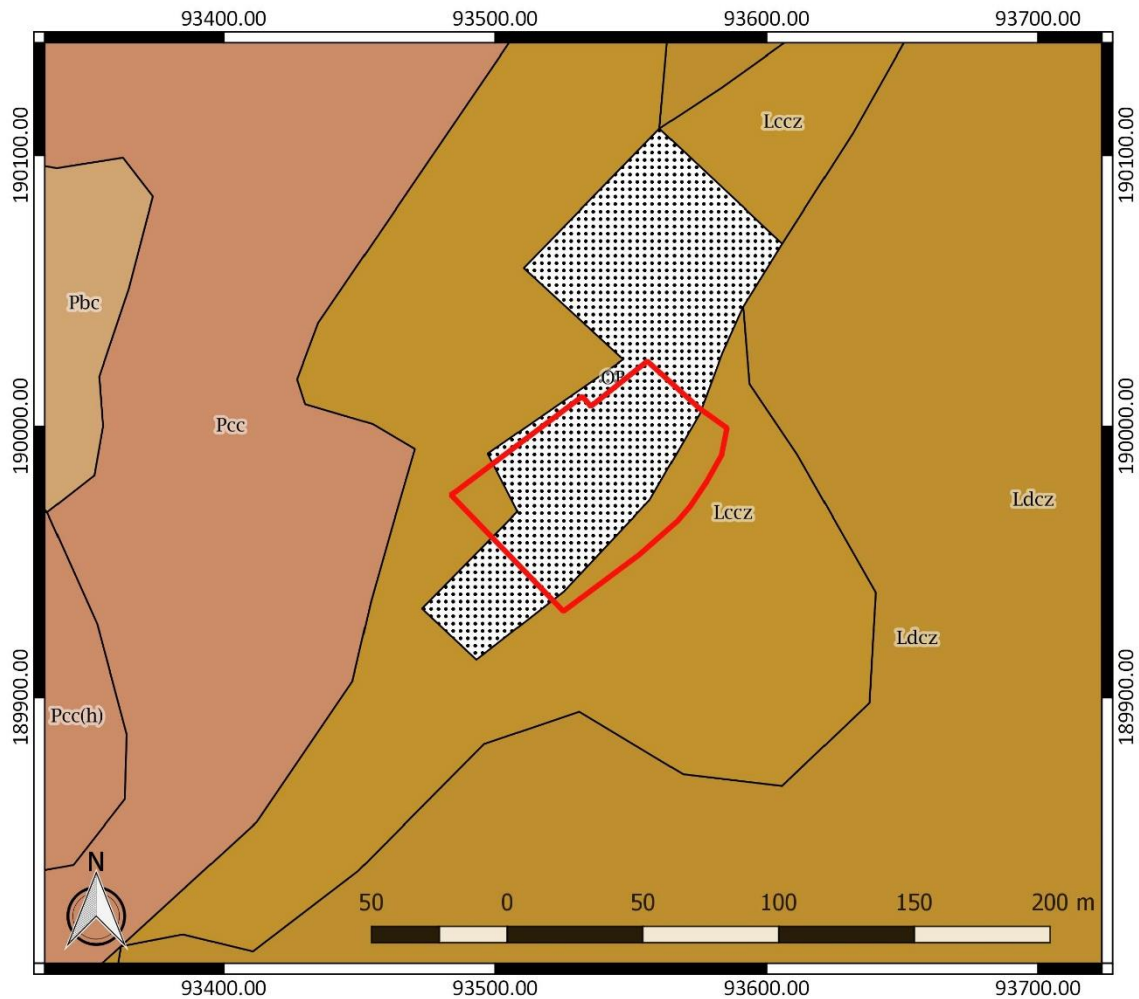
Figuur 12: Quartaargeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De quartaargeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat in het westen van het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Daaronder zijn nog oudere fluviatiele afzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) aanwezig. In het oosten van het onderzoeksgebied ontbreken de oudere fluviatiele afzettingen van het Eemiaan. Ten westen van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de gearceerde zones op de quartaargeologische kaart, komen ook nog jongere fluviatiele afzettingen voor uit het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).⁵

⁵ www.geopunt.be/kaart

Figuur 13: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 14) situeert het onderzoeksgebied grotendeels in een bebouwde zone (OB). Verder toont ze aan de randen van het onderzoeksgebied een matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Lccz). Verder naar het oosten toe wordt een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont aangegeven, waarvan de sedimenten eveneens lichter of grover worden in de diepte (Ldcz). Naar het westen toe geeft de bodemkaart een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont aan (Pcc). De bodemkaart geeft met andere woorden aan dat de bodem naar het oosten toe, waar het terrein lager gelegen is en dichterbij de Leie te situeren is, vochtiger is en dat de bodem verder naar het westen toe, waar de topografie hoger is, droger wordt. Het onderzoeksgebied blijkt zich daarmee in een gradiëntzone te bevinden.

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen (Figuur 15). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid van de terreinen rondom het onderzoeksgebied zeer laag tot verwaarloosbaar (Figuur 16).

Figuur 15: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be), met donkergroen: verwaarloosbaar en lichtgroen: zeer laag

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

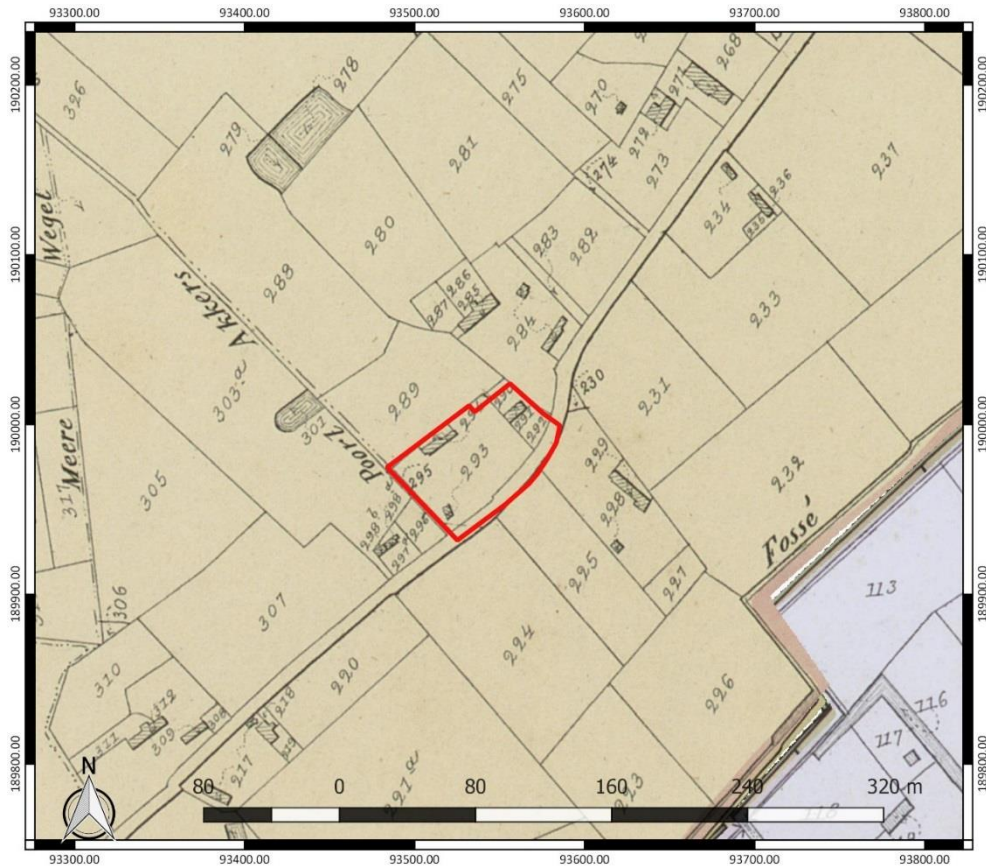
De oudste vermelding van Vosselare dateert uit 693. Het maakte deel uit van de kasselrij van de Oudburg van Gent. Tot het begin van de 14de eeuw bezat het zijn eigen heren. Later kwam het in handen van de heren van Nevele. Het omvatte verscheidene enclaves. De belangrijkste was het Hof ter Meere, dat ressorteerde onder het leenhof van Nevele. Het meerdelig omgrachte kasteel ter Mere was de zetel van de gelijknamige heerlijkheid. De kerk stond onder patronaat van de abdij van Drongen tot 1787.⁶

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied doorkruist wordt door de historische voorloper van de huidige Meirstraat (Figuur 17). In werkelijkheid moet het onderzoeksgebied wellicht meer naar het noordwesten toe gesitueerd worden, net ten noordwesten van de straat. De foute situering is het gevolg van een beperkte afwijking die ontstaan is bij het georefereren van de historische kaart. Wanneer we de afbakening van het onderzoeksgebied meer naar het noordwesten toe verschuiven, zien we dat er sprake is van historische bebouwing in het uiterste westen van het onderzoeksgebied. Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied is het kasteel ter Mere te zien.

Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Vosselare [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121345> (geraadpleegd op 8 oktober 2018).

Figuur 18: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Topografische kaart uit 1910 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Op de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) is opnieuw bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied, maar de bebouwing lijkt gewijzigd en is uitgebreid ten opzichte van de vorige kaart (Figuur 18). Een topografische kaart uit 1910 (Figuur 19) toont opnieuw een uitbreiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied. Een groot deel van het onderzoeksgebied lijkt nu bebouwd.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 20) geeft een moeilijk leesbare situatie weer. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 21) toont net zoals de Popp-kaart en de topografische kaart uit 1910 bebouwing op het terrein. Verder blijken heel wat bomen aanwezig. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7).

Figuur 20: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

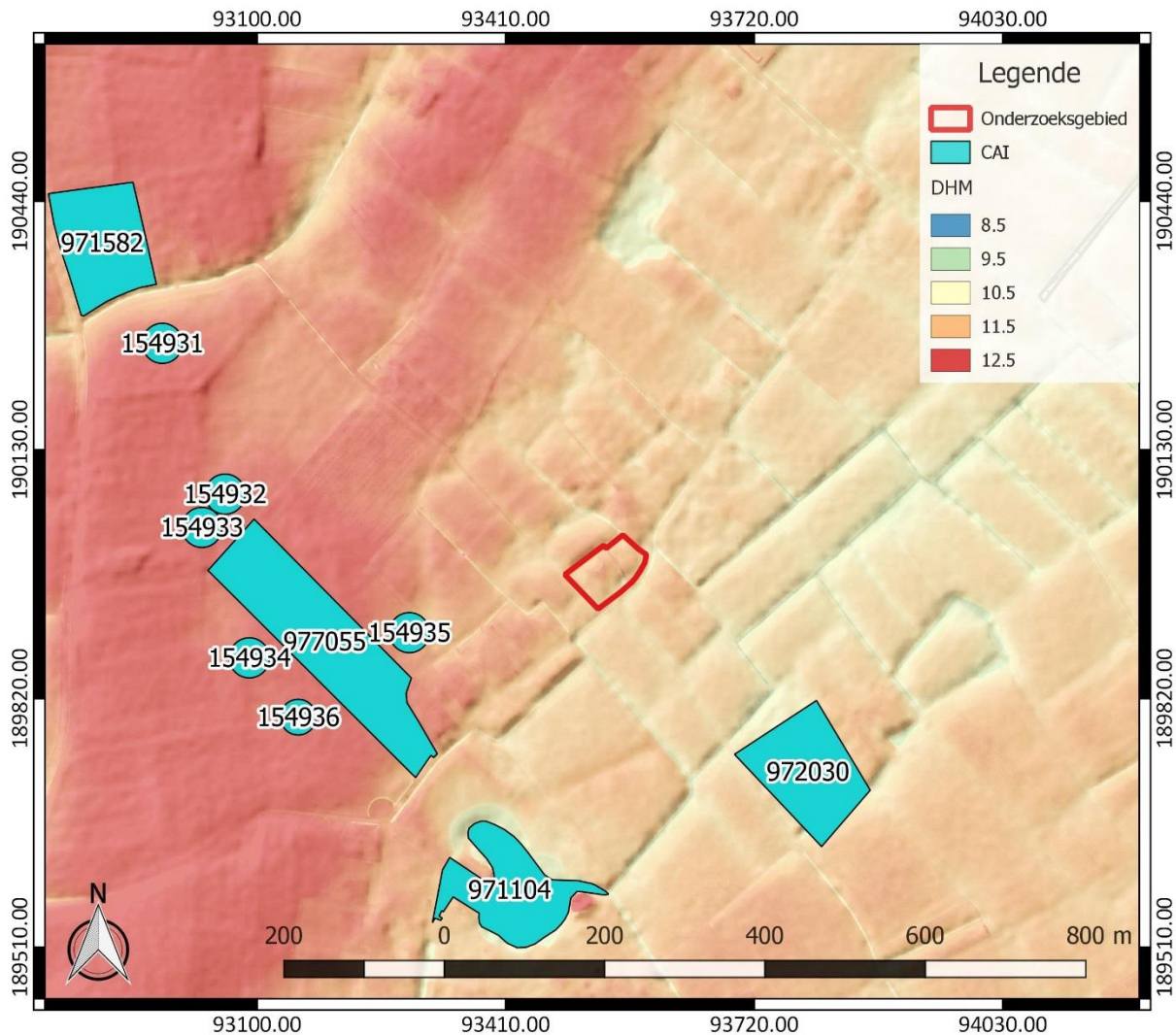
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23-Figuur 22). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied werden resten uit de steentijd en de metaaltijden gevonden. Op de vindplaats Meirstraat I (CAI ID 977055), gelegen op een zandrug, werd aardewerk uit de steentijd en de metaaltijden gevonden. Het aardewerk uit de steentijd dateert uit 4000-3000 voor Chr. (midden-neolithicum). Het betreft een drietal handgevormde scherven met een vershraling van verbrijzelde vuursteen. Uit de metaaltijden werden (fragmenten van) Schrägerdurnen gevonden die gedateerd worden in de vroege ijzertijd of het begin van de late ijzertijd.⁷

⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 977055, Meirstraat I (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

Verder werden er in de directe omgeving aan de hand van luchtfotografie verschillende circulaire structuren van onbepaalde datering waargenomen, die als grafheuvels geïnterpreteerd worden. Het gaat om CAI ID 154930 tot CAI ID 154936.⁸ Er bestaat mogelijk een verband met de vindplaats CAI ID 971582, waar een uitgestrekt grafveld uit de midden-bronstijd is gevonden. Bij het grafveld hoorden mogelijkwerwijs een zevental grafheuvels. Voorts werd hier aardewerk uit de late ijzertijd en bouwmateriala (enkele fragmenten tegulae en imbrices) uit de Romeinse tijd gevonden.⁹

Figuur 22: Detailkaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154930, Ter Meers Circulaire structuur 005 (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154931, Meerskant Circulaire structuur 006 (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154932, Meerskant Circulaire structuur 007 (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154933, Meerskant Circulaire structuur 008 (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154934, Meerskant Circulaire structuur 009 (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154935, Meerskant Circulaire structuur 091 (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 154936, Meerskant Circulaire structuur 451 (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971582, Meerskant I (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

Er bevinden zich ook nog enkele archeologische waarden uit de middeleeuwen in de dichte omgeving, zoals het versterkte Hof ter Mere of Kasteel van Vosselare (CAI ID 971104), dat hierboven reeds vermeld werd. Het ontstaan van het kasteel is onbekend. Het oudste kasteel klimt minstens op tot het midden van de 14de eeuw en werd vermoedelijk gesticht door "mijnheere van der Meere", naar wie het genoemd werd. In de 17de eeuw werd het beschreven als een kasteel op een motte met een nederhof, wallen, een steenput, een brug met een poortje, een duiventoren, een poort van het nederhof, een oude en nieuwe schuur, bomen en boomgaarden. Het kasteel werd verschillende keren heropgebouwd, onder meer in de 16de en de 18de eeuw. Ook in de 19de eeuw werden er verschillende verbouwingen uitgevoerd. In 1848 werd een ijskelder opgericht. Het kasteel zou in 1873 verbouwd zijn tot een neotraditioneel bakstenen kasteel. In de Eerste Wereldoorlog werd het vernield om in 1923-1924 volledig heropgebouwd te worden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de toren gesloopt. Van de vroegere meervoudige omgrachting rest nu enkel nog een brede wal rondom het heropgebouwde kasteeltje.¹⁰

Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich het Goed ter Sloten (CAI ID 972030), een site met walgracht uit de late middeleeuwen. Oorspronkelijk was het een omgracht pachtgoed en leen van de heren van Nevele. Het werd voor het eerst vermeld in 1404. Tegenwoordig bevindt zich hier het Hof ter Wallingen, een deels omgrachte, open hoeve met een woonhuis ten noorden en een ruime schuur en stallen ten zuiden. De hoeve gaat mogelijk terug tot in de 17de eeuw.¹¹

Ook in de ruimere omgeving zijn resten uit de steentijd aan het licht gekomen. Ter hoogte van CAI ID 971073 en CAI ID 971105 (ten noordoosten van CAI ID 977026) werd lithisch materiaal uit het (laat-)mesolithicum en het neolithicum gevonden. Op locatie CAI ID 971073 werd ook laat-Romeins of middeleeuws materiaal aangetroffen.¹² Op vindplaats CAI ID 971074 en CAI ID 971077 werd vermoedelijk een neolithische concentratie gevonden met onder meer artefacten uit het midden- en het finaal-neolithicum.¹³ CAI ID 977026 leverde lithisch materiaal uit het laat-neolithicum op. De grote hoeveelheid artefacten wijst mogelijk op de nabijheid van een kampement. Ook op locatie CAI ID 971076 werd lithisch materiaal ingezameld. Het dateert mogelijk uit het neolithicum. Verder werden hier ook enkele losse middeleeuwse scherven aangetroffen.¹⁴

Enkele vindplaatsen leverden vondsten uit verschillende periodes op. Ter hoogte van CAI ID 971089 werd steentijdmateriaal (onder meer uit het neolithicum) en aardewerk uit de metaaltijden, de Romeinse tijd, de vroege middeleeuwen, de volle middeleeuwen en de late middeleeuwen gevonden.¹⁵ Op locatie CAI ID 971075 werd ook lithisch materiaal uit de steentijd gevonden, waaronder een kling uit het neolithicum. Daarnaast werd er een scherf uit de Romeinse tijd ontdekt. Een aantal donkere vlekken op deze locatie doen de aanwezigheid van een uitgebreide archeologische zone vermoeden, met waarschijnlijk gebouwen en waterputten. Ter hoogte van CAI ID 971070 werd tevens steentijdmateriaal en aardewerk uit de Romeinse tijd en/of vroege-

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971104, Kasteel Ter Mere (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kasteel van Vosselare [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/35599> (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 972030, Goed ter Sloten (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Hoeve Goed ter Sloten [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38100> (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

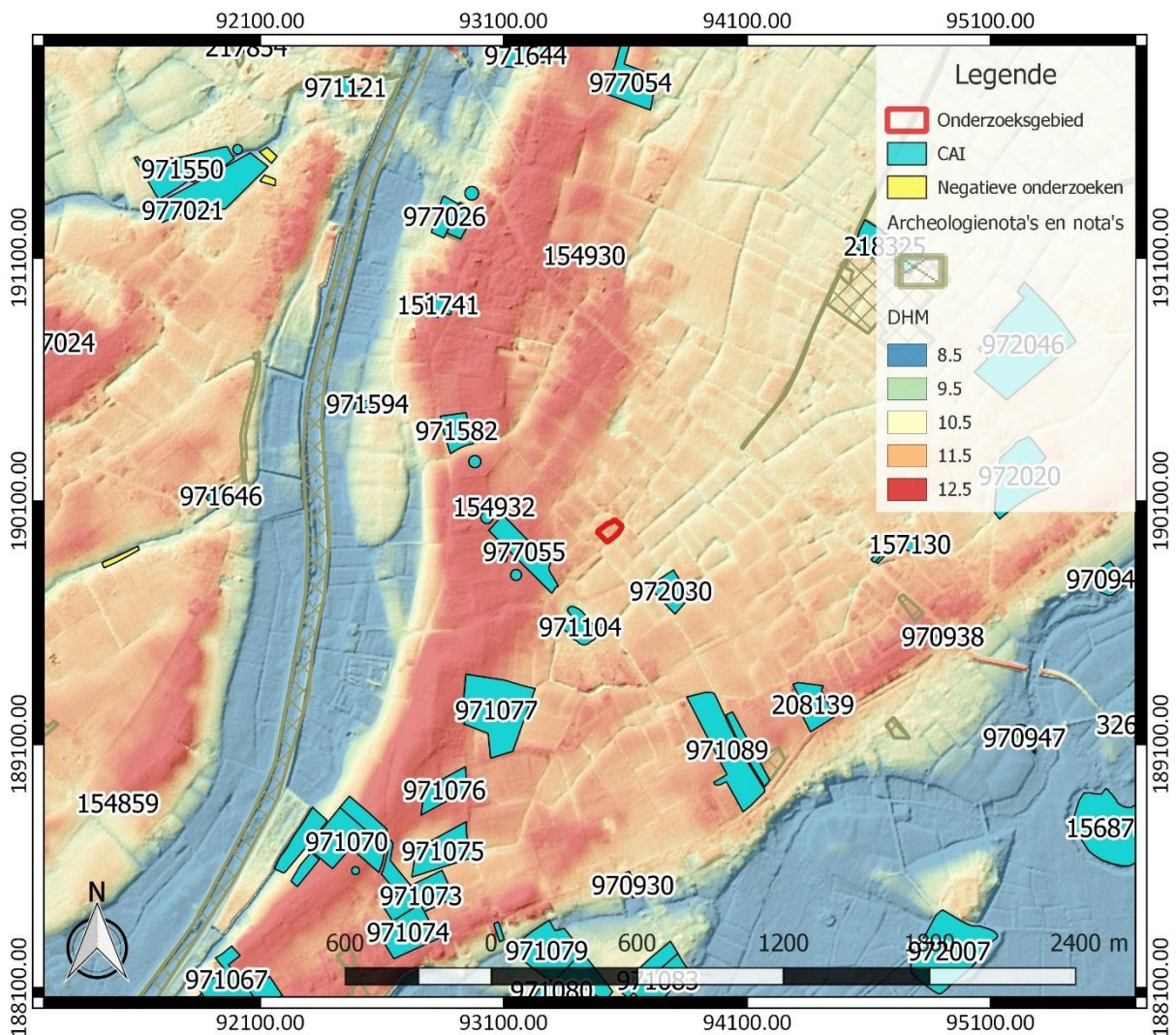
¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971073, Cauter (B-S-B 89), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971105, Dreef 1 (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971074, Leernsesteenweg (B-S-B 8), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971077, Holdenweg (B-S-B 72), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 977026, Hoelstraat I (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971076, Holdenweg (B-S-B 67), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971089, Kiekendreef (B-S-B 9), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

middeleeuwen gevonden, evenals aardewerk uit de late middeleeuwen. Op luchtfoto's zijn ter hoogte van deze vindplaats vage sporen waar te nemen, die mogelijk op een belangrijke archeologische zone wijzen. Het gaat onder meer om een "opduiking" met grote kuilen.¹⁶

Figuur 23: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Gelijkaardige vondsten werden aangetroffen op locatie CAI ID 971072 (ten noordwesten van CAI ID 971073). Het gaat om lithisch materiaal uit de steentijd en aardewerk uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Deze vondsten wijzen mogelijk op de aanwezigheid van een nederzetting. Voorts zijn er hier een aantal vage kuilen waarneembaar.¹⁷ CAI ID 971071 (ten noordoosten van CAI ID 971070) leverde naast steentijdartefacten ook aardewerk uit de Romeinse periode en late middeleeuwen op. Tot slot werd er ook op locatie CAI ID 972020 lithisch materiaal en mogelijk

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971075, Holdenweg (B-S-B 51), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971070, Vosselarestraat (B-S-B 73), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971072, Vosselarestraat (B-S-B 90/102), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

Romeins en middeleeuws aardewerk gevonden. Op een luchtfoto tekent zich op deze locatie een rechthoekig spoor af. Het is vermoedelijk afkomstig van een afgebroken schuur of huis.¹⁸

Verder zijn er ook resten uit de metaaltijden en de Romeinse tijd aanwezig in de omgeving. Op locatie CAI ID 971090 (ten oosten van CAI ID 971089) werd een grachtje met drie scherven in prehistorische techniek uit deze periode aangetroffen. Ter hoogte van de CAI-locatie Meerskant II (CAI ID 971594) werd een relatief groot aardewerkensemble ontdekt dat in de vroege La Tène-periode (ijzertijd) gedateerd wordt. Waarschijnlijk gaat het om een oude depressie of poel die in gebruik was als afvalplaats voor een nabijgelegen nederzetting.¹⁹ Ook in de Gentstraat I (CAI ID 977054) werd aardewerk uit de ijzertijd ingezameld. In de Hoelstraat in Nevele (CAI ID 218242 [ten oosten van CAI ID 977026]) werd een houtskoolmeiler gevonden, die vermoedelijk uit de late ijzertijd of de Romeinse periode dateert. Deze vondst wijst op de aanwezigheid van een houtskool- of kolenbranderij. Er werden ook jongere sporen vastgesteld. Het gaat om 23 greppelsporen en 17 kuilen, die vermoedelijk in de nieuwste tijd geplaatst moeten worden.²⁰

Bij een proefsleuvenonderzoek op de locatie Meirebeekstraat (CAI ID 208139) werden sporen van begraving gevonden. Het gaat om een kringgreppel. De vulling suggereert een datering in de metaaltijden of de Romeinse periode. Verder werd er hier een opgevulde depressie vastgesteld. De meeste vondsten dateren uit de Romeinse tijd. Enkele scherven zijn echter in de 6de tot 8de eeuw gedateerd. Verder werden er sporen van Romeinse bewoning opgemerkt. Het gaat om een vierpalige spieker, paalkuilen, kuilen en greppels. Een vroegere of latere datering voor een deel van deze sporen is niet uitgesloten. Daarnaast was er een kuil aanwezig die op basis van het aangetroffen aardewerk in de vroege middeleeuwen gedateerd wordt.²¹

Ook in de Hoogstraat (CAI ID 151741) werden resten uit verschillende periodes gevonden. Het gaat onder meer om twee graven. Het eerste en oudste is een crematiegraf uit de ijzertijd, de Romeinse tijd of de vroege middeleeuwen. Het tweede is een vermoedelijk middeleeuws inhumatiegraf met een volledig bewaard skelet. Er werd tevens een concentratie van Romeins bouw materiaal aangetroffen. Het gaat om Doornikse kalksteen en stukken van tegulae en imbrices. Het bouw materiaal is mogelijk afkomstig van nabijgelegen Romeinse bewoning. Verder werden er gebouwplattegronden uit de middeleeuwen opgegraven. Het betreft een matige hoeveelheid paalsporen en enkele standgreppels uit de vroege middeleeuwen, behorende tot vijf hoofdgebouwen en 11 bijgebouwen. De bijgebouwen zijn zowel spiekers als hutkommen. De datering werd op basis van het aangetroffen aardewerk gedaan. Er werd ook huttenleem gevonden in de sporen, wat erop kan wijzen dat de gebouwen in vakwerk waren opgetrokken. Uit de vroege middeleeuwen werden ook twee waterputten met houten bekisting blootgelegd. Verder werden uit deze periode nog een aantal groepen van losse paalsporen, enkele kuilen en greppels vastgesteld. Er werden tevens resten uit de Tweede Wereldoorlog gevonden. Het gaat om onderdelen van een loopgravenstelling, sporen van granaatinslagen (shell holes) en grote geschutskuilen of machinegeweerposten.²²

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971071, Vosselarestraat (B-S-B 91), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 972020, Engelhoekstraat (B-S-B 92), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971090, Kiekendreef (B-S-B 103), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971594, Meerskant II (geraadpleegd op 10 oktober 2018);

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 977054, Gentstraat I (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 218242, Nevele Hoelstraat (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 208139, Meirebeekstraat (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 151741, Hoogstraat 2010 (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

Bij een opgraving ter hoogte van CAI ID 979 (ten zuidwesten van CAI ID 157130) werd een brandrestengraf of kuil met resten van een brandstapel gevonden. De kuil bevatte verbrand aardewerk, verbrande leem, botfragmenten en houtskool. De resten worden gedateerd tussen de 1ste en de 3de eeuw na Chr. (vroeg-Romeinse tijd). Aangrenzend, op vindplaats CAI ID 970941 (tevens ten zuidwesten van CAI ID 157130), werd een grafveld met 15 brandrestengraven uit de midden-Romeinse tijd ontdekt. Uit de graven werden onder meer resten van keramiek, glas en halssnoeren gerecupereerd. De graven kunnen in drie fases worden ingedeeld. De eerste fase loopt van 70 tot 150 na Chr. en leverde slechts één graf op. Dertien graven worden in de tweede fase geplaatst, die ongeveer loopt van 170 tot 260 na Chr. Een laatste graf wordt in de derde fase geplaatst, tijdens de tweede helft van de 3de eeuw of later.²³

Ter hoogte van de Achiel Cassimanstraat II (CAI ID 157130) werd een afvalkuil en een bewoningslaag met aardewerk uit de midden-Romeinse tijd gevonden. In de Vosselarestreet in Bachte-Maria-Lerne (CAI ID 210488 [ten zuiden van CAI ID 971070]) werd bij metaaldetectie een Romeinse munt aangetroffen.²⁴

In de ruime omgeving bevinden zich ook nog resten uit de middeleeuwen. De Sint-Martinuskerk in Sint-Martens-Lerne (CAI ID 970938) dateert uit de volle middeleeuwen. Vermoedelijk werd hier een eerste, Romaanse kerk opgericht in de 12de eeuw. De huidige kerk werd opgetrokken in 1845 maar werd deels verwoest tijdens de Eerste en de Tweede Wereldoorlog.²⁵ Ter hoogte van locatie CAI ID 971068 (ten westen van CAI ID 971070) en CAI ID 971069 (ten zuidwesten van CAI ID 971070) werd laatmiddeleeuws aardewerk gevonden.²⁶

Tot slot bevindt er zich nog een kasteel uit de nieuwe tijd in de omgeving. Het Kasteel van Crombrugge (CAI ID 972046) dateert uit de 17de eeuw en werd voor het eerst vermeld in 1698 als "speelgoed met motte en neerhof". In 1776 werd er een plattegrond opgemaakt van het "verblijfhuys" met vier hoeven. Het plan geeft een onregelmatige, rechthoekige omgrachting weer, met een klein buitengoedje. Tussen 1845 en 1847 werd het landhuis uitgebreid. Aan het einde van de 19de eeuw werd de Sint-Antoniuskapel opgericht op de hoek van het kasteelpark. Het is een bakstenen kapel in neoromaanse stijl. Het kasteel met bijhorende dienstgebouwen en oranjerie is gelegen op een groot domein met een bos, een aangelegd park en een vijver.²⁷

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Bekrachtigde archeologienota's of nota's van

²³Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 979, Damstraat - Achiel Cassimanstraat (Deinze ODJ 04), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 970941, Achiel Cassimanstraat I (B-S-B 107), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

²⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 157130, Achiel Cassimanstraat II (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 210488, Vosselarestreet (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

²⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 970938, Sint-Martinuskerk (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Parochiekerk Sint-Martinus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38251> (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

²⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971069, Leeuwerikenweg (B-S-B 77), (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 971068, Groenstraat (B-S-B 55), (geraadpleegd op 10 oktober 2018)

²⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 972046, Kasteel van Crombrugge (geraadpleegd op 10 oktober 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kasteeldomein van Sint-Martens-Lerne en omgeving [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135245> (geraadpleegd op 11 oktober 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Kasteel van Crombrugge met dienstgebouwen en oranjerie [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38248> (geraadpleegd op 11 oktober 2018)

terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied een hoog archeologisch potentieel kent. In de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich verschillende gekende archeologische waarden uit de steentijd, de metaaltijden en de late middeleeuwen. Het gaat voornamelijk om sporen van begraving uit de metaaltijden en sporen van bewoning uit de late middeleeuwen. In de iets ruimere regio kennen we ook vondsten en begraving uit de Romeinse tijd, vondsten en ambachtelijke activiteiten uit de vroege middeleeuwen en vondsten en sporen van religie uit de volle middeleeuwen. We kunnen dus besluiten dat er duidelijk sprake is van archeologisch potentieel voor het terrein met betrekking tot resten uit de steentijd tot de middeleeuwen. Deze resten kunnen vondsten omvatten, maar ook sporen van bewoning, van begraving en van ambachtelijke activiteiten.

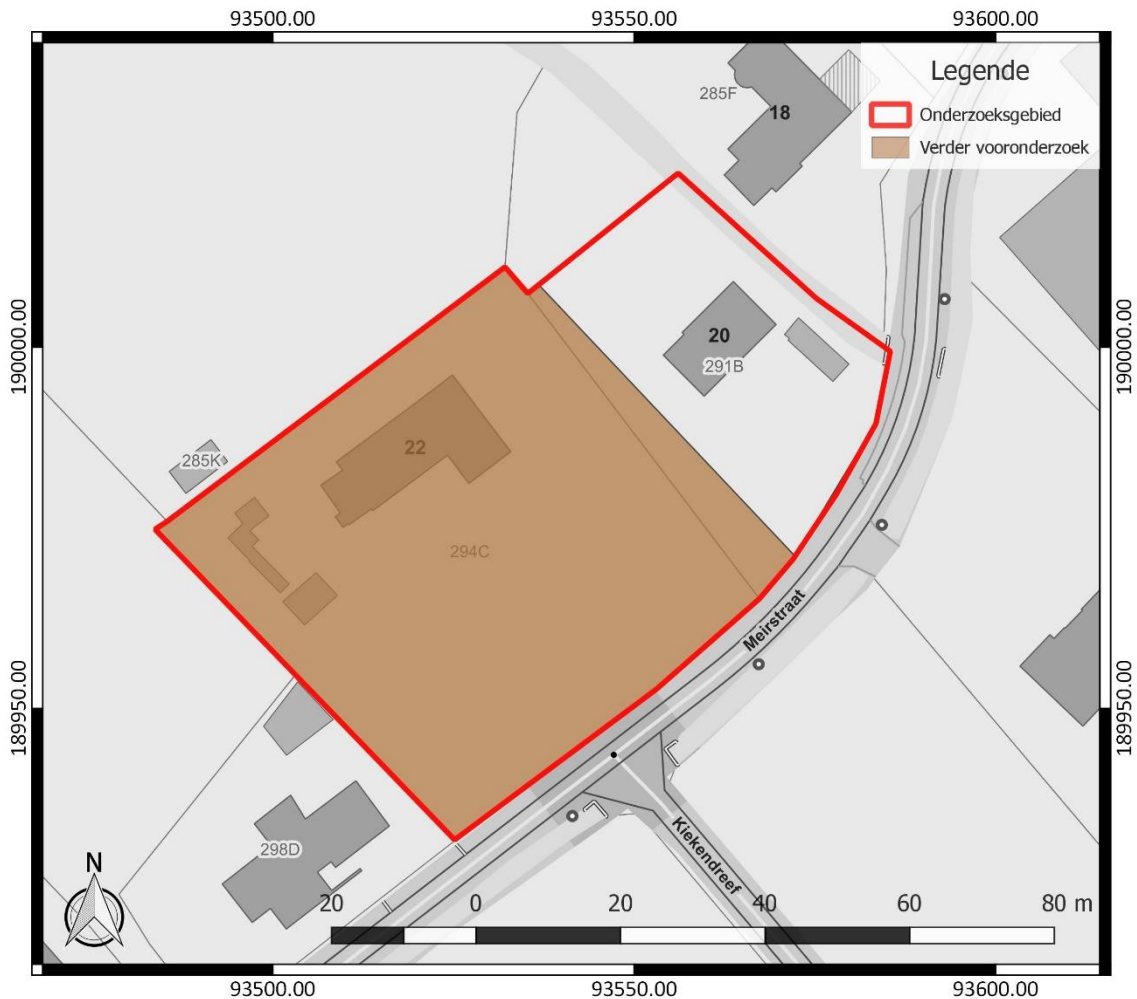
Op basis van historische kaarten en luchtfoto's zien we dat het terrein ook potentieel kent op resten van bebouwing uit de nieuwe tijd. Een 18de-eeuwse kaart toont namelijk historische bebouwing binnen het onderzoeksgebied. In de daarop volgende periode breidt de bebouwing op het terrein verder uit, tot het terrein ten laatste in 1910 grotendeels bebouwd is. Vandaag de dag is er nog steeds bebouwing op het terrein aanwezig. Het is mogelijk dat de oprichting van gebouwen op het terrein in het verleden plaatselijk een negatieve impact heeft gehad op het bodemarchief. De precieze impact op de bodem is momenteel echter niet gekend.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen een deel van het onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw de sloop van woning nr. 22 en de bijhorende stalling, evenals de bouw van nieuwe woningen op loten 1 en 2. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Dit doet besluiten dat het bodemarchief ter hoogte van loten 1 en 2 bedreigd is. Dit is in een zone van ca. 3685 m². Ter hoogte van lot 3 blijft de bestaande woning behouden en worden geen bodemingrepen gepland.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is een concrete verwachting naar archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd op het terrein. De aard van de resten die verwacht worden, omvat vondsten en sporen van bewoning, van begraving en van ambachtelijke activiteiten. In de nieuwe en de nieuwste tijd weten we met zekerheid dat er bebouwing opgericht werd op het terrein. Ten laatste vanaf 1910 bleek een aanzienlijk deel van het terrein bebouwd. Wat de impact van deze bebouwing op de bewaring van het bodemarchief is, is onduidelijk. De geplande bodemingrepen op het terrein betekenen een bedreiging voor het bodemarchief ter hoogte van loten 1 en 2. Ter hoogte van lot 3 worden in het kader van de vergunningsaanvraag geen bodemingrepen gepland. In een zone van ca. 3685 m², waar het bodemarchief bedreigd wordt door de geplande werken, is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig (Figuur 24) omwille van het hoge archeologische potentieel van het terrein.

Figuur 24: Situering van de zone waar bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig geacht wordt. Onderkaart: GRB (www.geopunt.be)

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd is en in gebruik is als tuinzone. Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites verder in te schatten. Afhankelijk van het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend booronderzoek nodig. Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

Na elke nieuwe stap in het archeologisch vooronderzoek dient telkens opnieuw de afweging gemaakt te worden of bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is en welke onderzoeksmethodes hiervoor het meest aangewezen zijn.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is een concrete verwachting naar archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd op het terrein. De aard van de resten die verwacht worden, omvat vondsten en sporen van bewoning, van begraving en van ambachtelijke activiteiten. In de nieuwe en de nieuwste tijd weten we met zekerheid dat er bebouwing opgericht werd op het terrein. Ten laatste vanaf 1910 bleek een aanzienlijk deel van het terrein bebouwd. Wat de impact van deze bebouwing op de bewaring van het bodemarchief is, is onduidelijk. De geplande bodemingrepen op het terrein betekenen een bedreiging voor het bodemarchief ter hoogte van loten 1 en 2. Ter hoogte van lot 3 worden in het kader van de vergunningsaanvraag geen bodemingrepen gepland. In een zone van ca. 3685 m², waar het bodemarchief bedreigd wordt door de geplande werken, is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig omwille van het hoge archeologische potentieel van het terrein.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

De Moor G./M. Lootens/D. van de Velde/L. Meert, 1997: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 21 – Tielt*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2018)

<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2018)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2018)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2018)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2018)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2018)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2018)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

